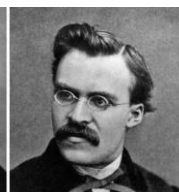
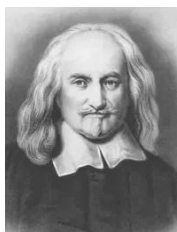
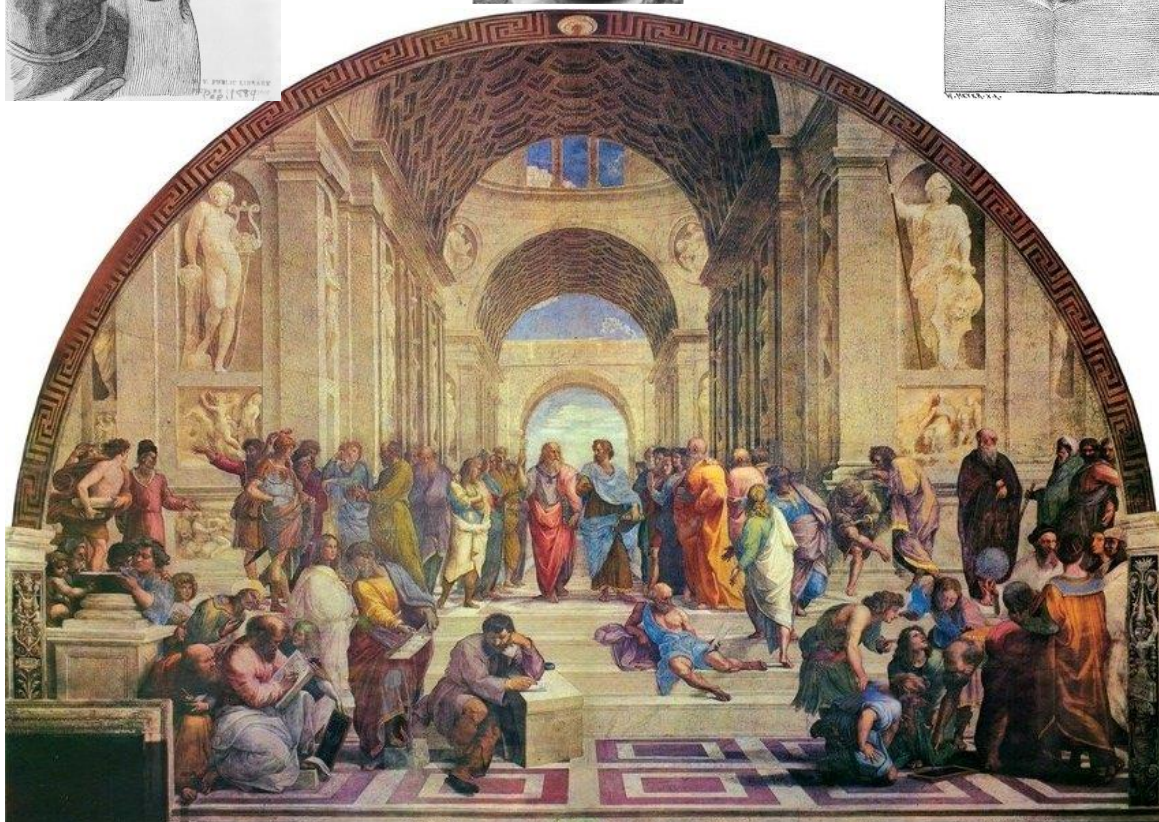
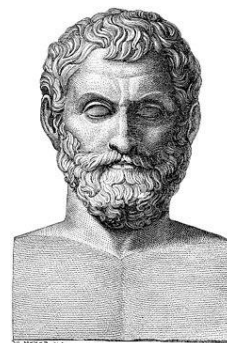
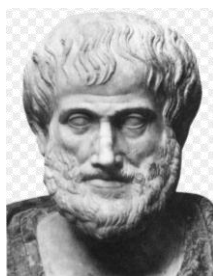




**FI**

**PREDMETNI ISPITNI KATALOG ZA  
EKSTERNU Maturu U GIMNAZIJAMA  
TUZLANSKOG KANTONA**

**Filozofija**



**Tuzla, 2019. godine**

## Sadržaj

1. UVOD .....	3
1.1. Povezanost Filozofije sa drugim znanstvenim područjima .....	3
2. CILJ ISPITA .....	4
2.1. Ispitni ciljevi .....	4
3. TEMATSKE OBLASTI IZ FILOZOFIJE ZA Maturu u gimnazijama: .....	4
4. ISHODI UČENJA PO NIVOIMA: .....	4
5. STRUKTURA ISPITA .....	7
5.1. Pitanja za integralni test .....	7
6. TEHNIČKI DIO ISPITA .....	7
6.1. Trajanje ispita .....	7
6.2. Vrste zadataka .....	7
7. PRIMJERI PITANJA ZA TEST IZ FILOZOFIJE .....	8
7.1. Primjeri pitanja iz filozofije za integralni test .....	8
8. PRIMJERI ISPITNIH PITANJA ZA TEST IZ FILOZOFIJE .....	8

## 1. UVOD

Maturalni/ završni ispit u srednjim školama TK (gimnazije, tehničke, umjetničke, vjerske i stručne škole) proizilazi iz obaveze regulisane u članu 89. Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju ("Službene novine TK" broj 17/2011). Metodologija planiranja, organizacije i implementacije maturalnog/ završnog ispita je detaljnije definisana u Pravilniku o polaganju maturalnog ispita u gimnaziji, tehničkoj i umjetničkoj srednjoj školi na području tuzlanskog kantona ("Službene novine TK" broj: 02 /19).

Eksterna matura u gimnazijama Tuzlanskog kantona se prvi put polaže 2006.godine. Filozofija je predmet na integralnom ispitu za sve učenike gimnazija na TK. Predmetni katalog znanja za eksternu maturu iz filozofije namjenjen je učenicima koji su kao predmet za polaganje mature izabrali filozofiju. Sadržaji koji su odabrani za ispitivanje i provjeravanje na maturi predstavljaju najvažnije sadržaje iz filozofije i osnova su za uspješan nastavak školovanja na fakultetima društvenog smjera. U katalogu je data i organizacija i ocjenjivanje ispita.

U gimnazijama na području Tuzlanskog kantona nastavni predmet filozofija izučava se u četiri vrste gimnazija sa po dva časa sedmično u završnim razredima. Realizaciji nastave filozofija, prethodi realizacija predmeta Logika u trećem razredu. Ispitni katalog za eksternu maturu iz predmeta Filozofija temeljni je dokument ispita, u kojemu su navedeni i objašnjeni sadržaji, kriteriji i načini ispitivanja i vrednovanja na integralnom testu školskoj 2018/19. godini.

Vrsta gimnazije

Opća

Jezička

Matematičko – informatička

Pedagoška

Pored navedne četiri gimnazije od 2017. godine zastupljena je i zdravstvena gimnazija, ali će tek 2021. godine steći uslove za polaganje mature.

### ***1.1. Povezanost Filozofije sa drugim znanstvenim područjima***

Ovim ispitom se želi provjeriti kolika su znanja učenici usvojili i koliko su upoznati sa filozofskim fenomenima u razvoju ljudskog društva u svjetskim, evropskim i bosanskohercegovačkim okvirima i spoznali tok i razvojni put kojim je ljudsko društvo prošlo kroz različite historijske epohe. Filozofija je posebno povezana s društveno-humanističkim naukama i dotiče se većine tema iz ovog područja. U razumijevanju individualnosti, racionalnosti, identiteta, karaktera ličnosti, mogućnostima spoznaje, u korelaciji je sa Psihologijom. Promišljanje o pitanjima društva, zakonitostima i procesima kao i oblikovanju društvenih zajednica i uređivanju odnosa među ljudima, povezana je sa Sociologijom i Politikom. Kroz sociologiju ideja, sociologiju povijesti, povijesnom razvoju društva, prostorno-vremenskom određenju čovjeka i njegovim utjecajem na povijesne procese povezana je sa Historijom. Planetarno-prirodni specifikum života čovjeka, odnos prema prirodi i rasprostranjenost utjecaja čovjeka na izgradnju društvenih i prirodnih sustava, ekologija i sl., povezuje Filozofiju sa Geografijom. Sa vjeronaukom je vezuju pitanja o nastanku svijeta i čovjeka a posebno razmatranje o čovjeku kao razumnom i moralno odgovornom biću. Povezanost Filozofije s prirodno - matematičkim područjem ogleda se najviše u pitanjima metodologije, izvjesnosti spoznaje i znanja, propitivanje prirode i svijeta u kojem živimo, pitanje statusa matematičkih objekata i utemeljenosti matematike, pitanje nastanka i razvoja života i vrsta.

Sa umjetnošću je povezuje propitivanje cilja i svrhe umjetnosti, stvaralaške osobnosti čovjeka, utemeljenja i percepcija umjetničke interpretacije i umjetničkog doživljaja svijeta, oblici doživljajnosti i forme kreativnosti, estetizacija mišljenja i vizuelni iskaz stvarnosti

Komunikacijska i jezička povezanost, ogledaju se u jasnim, prezivnim razgovornim iznošenjima mišljenja što je uvjet dobre komunikacije među ljudima.

## 2. CILJ ISPITA

### 2.1. Ispitni ciljevi

Učenici trebaju da:

- Pokažu znanje i razumijevanje iz izabranih filozofskih tema, osposobe za kritičko i pragmatičko promišljanje o različitim teorijskim pristupima rješavanja praktičnih problema i donošenja adekvatnih odluka.
- Poznaju filozofske pojmove i glavne fenomene u razvoju povijesti mišljenja
- Steknu pravilnu predstavu o povijesnim različitostima stepena razvoja svijesti u različitim povijesnim etapama i njihovim osobnostima.
- Razviju moć suđenja o nerazdvojnosti teorije i prakse, i poticanjem za samokritičkim razmišljanjem i rasuđivanjem, ustanove funkcionalna vezu između filozofskih teorija i naučavanja i povijesne prakse življenja.
- Razviju široke lepeze teorijskih pristupa povijesnom kontekstu razvoja prirodnih i duhovnih nauka.
- Se osposobe i iskažu vlastito mišljenje, stavove i argumenate, što ima za cilj formiranje slobodne i neovisne ličnosti koja bi trebala moći preuzeti odgovornost za svoje postupke slijedeći slobodnorazumske uzore filozofskih teorija.

## 3. TEMATSKE OBLASTI IZ FILOZOFIJE ZA Maturu u GIMNAZIJAMA:

Područja	Tematske oblasti
I	Uvod
II	Antička filozofija
III	Srednjovjekovna filozofija
IV	Islamska filozofija
V	Filozofija renesanse
VI	Novovjekovna filozofija
VII	Klasični njemački idealizam
VIII	Suvremena filozofija
IX	Filozofska misao u BiH

## 4. ISHODI UČENJA PO NIVOIMA:

OBLASTI	ISHODI UČENJA PO NIVOIMA		
	NIŽI NIVO	SREDNJI NIVO	VIŠI NIVO
<b>Uvod</b> - Pojmovno određenje filozofije, filozofski problemi i discipline - Filozofija istočnih naroda	Prepoznaje u raspravi o postojanju i svijetu na ispravan način koristi sljedeće pojmove: svijet, bit, biće, bitak, idealno i materijalno, kretanje i mirovanje, vrijeme i prostor, ideja, supstancija, imanentno i transcendentno, kauzalitet, nužnost, slučaj, sloboda, čovjek, bog, priroda, volja.	Opisuje i analizira vlastitim riječima navodi razlike između relevantnih pojmova i objašnjavaju odnose u koje ulaze. Učenik u izlaganju upotrebljava filozofske pojmove u njihovom točnom značenju s obzirom na kontekst.	Objašnjava vlastitim riječima navodi razlike između relevantnih pojmova i objašnjavaju odnose u koje ulaze. Učenik u izlaganju upotrebljava filozofske pojmove u njihovom točnom značenju s obzirom na kontekst.

<b>Antička filozofija</b> <b>Kozmološko razdoblje</b> <b>Antropoliško razdoblje grčke filozofije</b> <b>Helenističko – rimska filozofija</b>	Prepoznaje i objašnjava elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće metafizičke/ontološke pozicije: idealizam, materijalizam, monizam, pluralizam, panteizam, determinizam, teleologija, panlogizam, jedna kritika intelektualnog utemeljenja	Opisuje i analizira argumentacijsku strukturu filozofskog teksta ili izlaže neke osnovne elemente nekih filozofskih sustava i opisuje njihove odnose. Opisuje i analizira uspoređuje sustave koje istražuje i obrazlaže razlike, vrednuje konzistentnost teksta ili sustava i navodi uočljivije implikacije nekog filozofskog sustava	Učenik izdvaja argumentacijsku strukturu filozofskog teksta ili izlaže neke osnovne elemente nekih filozofskih sustava i opisuje njihove odnose. Učenik uspoređuje sustave koje istražuje i obrazlaže razlike, vrednuje konzistentnost teksta ili sustava i navodi uočljivije implikacije nekog filozofskog sustava
<b>Srednjovjekovna filozofija</b> Kršćanska filozofija Odnos vjere i uma	Prepoznaje problem i opisuje njegove osnovne aspekte. Prepoznaje problem služeći se relevantnim filozofskim pitanjima i konceptima. Učenik raspravlja o problemu te navodi i uspoređuje moguća rješenja problema samostalno i/ili iz očista različitih filozofskih teorija/pozicija.	Opisuje i analizira problem i opisuje njegove osnovne aspekte. Opisuje i analizira problem služeći se relevantnim filozofskim pitanjima i konceptima. Opisuje i analizira o problemu te navodi i uspoređuje moguća rješenja problema samostalno i/ili iz očista različitih filozofskih teorija/pozicija.	Učenik prepoznaje problem i opisuje njegove osnovne aspekte. Učenik analizira problem služeći se relevantnim filozofskim pitanjima i konceptima. Učenik raspravlja o problemu te navodi i uspoređuje moguća rješenja problema samostalno i/ili iz očista različitih filozofskih teorija/pozicija.
<b>Islamska filozofija</b> Temeljni problemi islamske filozofije Sufijska filozofska misao	Prepoznaje vlastitim riječima iskazuje značenje i važnost relevantnih pojmova. Prepoznaje vlastitim riječima navodi razlike između relevantnih pojmova i objašnjavaju odnose u koje ulaze. Prepoznaje u izlaganju upotrebljava filozofske pojmove u njihovom točnom značenju s obzirom na konte	Opisuje i analizira riječima iskazuje značenje i važnost relevantnih pojmova. Opisuje i analizira vlastitim riječima navodi razlike između relevantnih pojmova i objašnjavaju odnose u koje ulaze. Opisuje i analizira u izlaganju upotrebljava filozofske pojmove u njihovom točnom značenju s obzirom na konte	Učenik vlastitim riječima iskazuje značenje i važnost relevantnih pojmova. Učenik vlastitim riječima navodi razlike između relevantnih pojmova i objašnjavaju odnose u koje ulaze. Učenik u izlaganju upotrebljava filozofske pojmove u njihovom točnom značenju s obzirom na konte
<b>Filozofija renesanse</b>	Prepoznaje u tekstu i razgovoru prepoznaje filozofske probleme, izlaže osnovne elemente nekih filozofskih sustava i na Prepoznaje i izdvaja argumentacijsku strukturu filozofskog teksta ili izlaže neke osnovne elemente nekih filozofskih Prepoznaje i uspoređuje sustave koje istražuje i obrazlaže razlike, vrednuje konzistentnost teksta ili sustava i navodi uočljivije. Prepoznaje i navodi neizrečene pretpostavke u tekstu ili izloženom filozofskom sustavu i argumentirano vrednuje tekst ili sustav.	Opisuje i analizira u tekstu i razgovoru prepoznaje filozofske probleme, izlaže osnovne elemente nekih filozofskih sustava i na Opisuje i analizira izdvaja argumentacijsku strukturu filozofskog teksta ili izlaže neke osnovne elemente nekih filozofskih Opisuje i analizira uspoređuje sustave koje istražuje i obrazlaže razlike, vrednuje konzistentnost teksta ili sustava i navodi uočljivije Opisuje i analizira navodi neizrečene pretpostavke u tekstu ili izloženom filozofskom sustavu i argumentirano vrednuje tekst ili sustav.	Učenik u tekstu i razgovoru prepoznaje filozofske probleme, izlaže osnovne elemente nekih filozofskih sustava i na Učenik izdvaja argumentacijsku strukturu filozofskog teksta ili izlaže neke osnovne elemente nekih filozofskih Učenik uspoređuje sustave koje istražuje i obrazlaže razlike, vrednuje konzistentnost teksta ili sustava i navodi uočljivije Učenik navodi neizrečene pretpostavke u tekstu ili izloženom filozofskom sustavu i argumentirano vrednuje tekst ili sustav.

<p><b>Novovjekovna filozofija</b> Empirizam – Frensis Bekon i problem metode. Teorija saznanja - Lok, Hjume Racionalizam – Dekart, Spinoza, Lajbnic <b>Filozofija prosvjetiteljstva</b></p>	<p>Prepoznaje i elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće pozicije povezane s teorijom spoznaje te opisuje i objašnjava različite teorije istine: teorije istine (adekvacija, koherencija), skepticizam, znanje kao prisjećanje (anamnesis), racionalizam, empirizam, kriticizam, misticizam.</p>	<p>Opisuje i analizira elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće pozicije povezane s teorijom spoznaje te opisuje i objašnjava različite teorije istine: teorije istine (adekvacija, koherencija), skepticizam, znanje kao prisjećanje (anamnesis), racionalizam, empirizam, kriticizam, misticizam.</p>	<p>Objašnjava i raspravlja elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće pozicije povezane s teorijom spoznaje te opisuje i objašnjava različite teorije istine: teorije istine (adekvacija, koherencija), skepticizam, znanje kao prisjećanje (anamnesis), racionalizam, empirizam, kriticizam, misticizam.</p>
<p><b>Klasični idealizam Kant, Fihte i Šeling, Hegel</b></p>	<p>Prepoznaje elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće pozicije povezane s teorijom spoznaje: realizam i antirealizam, znanje kao otkriće dijalektičkog procesa, solipsizam, pozitivizam, pragmatizam, fenomenologija i hermeneutika.</p>	<p>Opisuje i analizira elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće pozicije povezane s teorijom spoznaje: realizam i antirealizam, znanje kao otkriće dijalektičkog procesa, solipsizam, pozitivizam, pragmatizam, fenomenologija i hermeneutika.</p>	<p>Učenik vlastitim riječima objašnjava elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće pozicije povezane s teorijom spoznaje: realizam i antirealizam, znanje kao otkriće dijalektičkog procesa, solipsizam, pozitivizam, pragmatizam, fenomenologija i hermeneutika.</p>
<p><b>Suvremena filozofija Marksistička filozofija</b> Šopenhauer – voluntarizam Niče – nihilizam i imoralizam Pozitivizam i pragmatizam Jaspers i Kirkegard – egzistencijalizam Sartr – egzistencijalizam i humanizam Hajdeger – filozofija egzistencije Huserl – fenomenologija Bloch</p>	<p>Prepoznaje i koristi se temeljnim filozofskim pojmovima i pristupima učenik istražuje, opisuje i analizira probleme; navodi, uspoređuje, analizira i vrednuje moguća rješenja problema iz očista različitih filozofskih teorija/pristupa; argumentirano zagovara rješenje koje drži najprihvatljivijim. Prepoznaje i koristi sljedeće pojmove: moral, etika, djelovanje, ljudska narav, sloboda, volja, odgovornost, dobro, vrlina (krepost), sreća (blaženstvo), savjest, dužnost, korist, vrijednosti, pravednost Prepoznaje i koristi elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće etičke pozicije: etički intelektualizam, eudaimonizam, deontološka etika, konzekvencijalistička etika, bioetika</p>	<p>Opisuje i analizira i koristi se temeljnim filozofskim pojmovima i pristupima učenik istražuje, opisuje i analizira probleme; navodi, uspoređuje, analizira i vrednuje moguća rješenja problema iz očista različitih filozofskih teorija/pristupa; argumentirano zagovara rješenje koje drži najprihvatljivijim. Opisuje i analizira sljedeće pojmove: moral, etika, djelovanje, ljudska narav, sloboda, volja, odgovornost, dobro, vrlina (krepost), sreća (blaženstvo), savjest, dužnost, korist, vrijednosti, pravednost Opisuje i analizira i elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće etičke pozicije: etički intelektualizam, eudaimonizam, deontološka etika, konzekvencijalistička etika, bioetika</p>	<p>Objašnjava, interpretira, analizira i koristi se temeljnim filozofskim pojmovima i pristupima učenik istražuje, opisuje i analizira probleme; navodi, uspoređuje, analizira i vrednuje moguća rješenja problema iz očista različitih filozofskih teorija/pristupa; argumentirano zagovara rješenje koje drži najprihvatljivijim. Opisuje i analizira sljedeće pojmove: moral, etika, djelovanje, ljudska narav, sloboda, volja, odgovornost, dobro, vrlina (krepost), sreća (blaženstvo), savjest, dužnost, korist, vrijednosti, pravednost Opisuje i analizira i elemente pojedinih misaonih sustava koji ilustriraju sljedeće etičke pozicije: etički intelektualizam, eudaimonizam, deontološka etika, konzekvencijalistička etika, bioetika</p>
<p><b>Filozofska misao u BiH</b></p>			

## 5. STRUKTURA ISPITA

Ispit iz filozofije sastoji se od ukupno 50 pitanja koja obuhvataju navedene oblasti, stim da će oblasti biti združene u 5 područja i pitanja će biti zastupljena u tri nivoa (niži, srednji i viši). Struktura ispita je prikazana u slijedećoj tabeli:

Oblasti	Nivo			Bodovi	Procenti	Broj pitanja
	1	2	3			
Uvod i Antička filozofija	4	5	2	20	20 %	11
Srednjovjekovna i Islamska filozofija i filozofija renesanse	4	5	2	20	20 %	11
Novovjekovna filozofija i Klasični njemački idealizam i Suvremena filozofija	8	10	4	40	40 %	22
Filozofska misao u BiH	2	2	2	20	20%	6
<b>UKUPNO</b>	18	22	10	100	100%	50

### 5.1. Pitanja za integralni test

Oblasti	Nivo			Bodovi	Procenti	Broj pitanja
	1	2	3			
Uvod i Antička filozofija	1			1	33,33	1
Srednjovjekovna i Islamska filozofija i filozofija renesanse	1			1	33,33	1
Novovjekovna filozofija i Klasični njemački idealizam i Suvremena filozofija	1			1	33,33	1
Filozofska misao u BiH						
<b>UKUPNO</b>	3			3	100 %	3

## 6. TEHNIČKI DIO ISPITA

**Tehnički dio ispita se sastoji od procedura kojima upravlja Pedagoški zavod TK Tuzla**

### 6.1. Trajanje ispita

Ispit iz nastavnog predmeta Filozofija je pismeni, polaganje se vrši bez prekida i traje 120 minuta. Ocjenjivanje na ispitu je eksterno. Na ispitu se može raditi naliv perom ili hemijskom olovkom (plave ili crne boje). Za vrijeme ispita zabranjeno je koristiti mobilni telefon i druga pomagala, o čemu odluku donosi Kantonalna maturalna komisija.

### 6.2. Vrste zadataka

Tip zadatka

- Učenik sam radi i zapisuje rješenje, a u toj su grupi dva tipa zadataka:
  - tip dosjećanja: ispituje može li se učenik dosjetiti tačna odgovora;
  - tip dopunjavanja: učenik dopunjuje tekst, odnosno ispunjava prazninu u rečenici ili više rečenica.
- Učenik bira ispravno rješenje između predloženih rješenja, gdje su najčešće četiri tipa zadataka:
  - tip dvočlanog izbora („tačno – netačno”): učenik prosuđuje da li su tvrdnje u zadatku tačne ili netačne;
  - tip višestrukog izbora: učenik treba između više ponuđenih rješenja izabrati ispravan odgovor;
  - tip pridruživanja (uspoređivanja): zadatak je međusobno pridružiti (usporediti) prezentirana dva ili tri pojma (pojave, imena, događaja);
  - tip sređivanja: učenik sređuje podatke u zadatku prema nekom određenom kriteriju.

Iz reda ovako postavljenih tipova zadataka bit će izrađen test za Eksternu maturu iz filozofije.

## 7. PRIMJERI PITANJA ZA TEST IZ FILOZOFIJE

### 7.1. Primjeri pitanja iz filozofije za integralni test

#### ZAOKRUŽI TAČAN ODGOVOR

#### Uvod i Antička filozofija

##### Nivo 1.

1. Kao bit svijeta Heraklit otkriva:

- a) Vazduh
- b) Primarne kvalitete atoma
- c) Neprekidnu promjenu

Tačan odgovor je: C

#### Srednjovjekovna i Islamska filozofija i filozofija renesanse

##### Nivo 1.

2. Ko je tvorac skolastičkog sistema u islamskoj filozofiji

- a) Ibn Rušd
- b) Ibn Sina
- c) Ibn Haldun

Tačan odgovor je: B

#### Novovjekovna filozofija i Klasični njemački idealizam i Suvremena filozofija

##### Nivo 1.

3. Koje filozofsko djelo nije napisao Fridrih Niče ?

- A) "Bitak i vrijeme"
- B) "Volja za moć"
- C) "Tako je govorio Zaratustra"

Tačan odgovor je: A

## 8. PRIMJERI ISPITNIH PITANJA ZA TEST IZ FILOZOFIJE

#### Uvod i Antička filozofija

##### Nivo 1.

1. Filozofija se razvila iz mita.

(1 bod)

- a) Tačno
- b) Netačno

Tačan odgovor: B

1. Krajnje empirističko gledište koje smatra da je izvor svih naših spoznaja isključivo osjetilno iskustvo naziva se

(1 bod)

Tačan odgovor: senzualizam

2. Sokrat se nepomirljivo suprotstavljao sofistima, njihovom relativističkom učenju, označavajući dobrim onoga koji zna, izjednačavajući tako vrlinu i znanje.

(1 bod)

- a) Tačno
- b) Netačno

Tačan odgovor: A

3. „Dok smo mi nema smrti, a kad nastupi smrt tada više nema nas“, govorio je filozof:

(1 bod)

Tačan odgovor: EPIKUR

##### Nivo 2.

1. Džon Lok je utemeljio:

(2 boda)

- a) ontologiju
- b) etiku
- c) novovjekovnu filozofiju
- d) spoznajnu teoriju (gnoseologiju)

Tačan odgovor: D



2. Ništa drugo osim bitka ne može biti predmet mišljenja, misliti i biti je isto, govorio je: (2 boda)

- a) Tales
- b) Heraklit
- c) Parmenid
- d) Demokrit

Tačan odgovor: C

3. Idealizam je: (2 boda)

Tačan odgovor: Idealizam uči da je pravi bitak i osnova svega ideja, misao, mišljenje, duh, svijest, volja, Bog, a pojavna bića su izvedena.

4. Etička, odgojna funkcija tragedije po Aristotelu je u: (zaokruži dva odgovora) (2 boda)

- a) spoznavanju
- b) oplemenjivanju
- c) katarzi
- d) idealiziranju
- e) posmatranju

Tačan odgovor: B - C

4. Učenjem o kategorijama koji su rodovi bića i najopćenitiji logički pojmovi

Aristotel povezuje

(2 boda)

- a) gnoseologiju i logiku
- b) etiku i logiku
- c) estetiku i logiku
- d) ontologiju i logiku
- e) etiku i politiku

Tačan odgovor: D

### Nivo 3.

1. Poveži pojmove i sintagme na lijevoj strani karakteristične za učenja filozofa na desnoj strani. (jednom broju pridružite jedno slovo) (3 boda)

1) mimezis	A. Heraklit
2) relativizam	B. Sokrat
3) „panta rei“	C. Parmenid
4) majeutika	D. Platon
5) nema bivanja	

Tačan odgovor: 1D, 3A, 4B, 5C

2. Heraklit određuje logos kao: (3 boda)

Tačan odgovor: Logos je jedinstven svjetski zakon, ustroj, poredak, sveopća zakonitost, koji nužno određuje svo zbiljevanje, u prirodi i društvu. Logos se očituje kroz borbu suprotnosti koja rezultira harmonijom.

### Srednjovjekovna filozofija, islamska filozofija i filozofija renesanse

#### Nivo 1.

1. Najznačajnije Augustinovo djelo je:

(1 bod)

- a) O kraljevskoj vladavini
- b) Zemaljska i božanska država
- c) O državi
- d) O državi Božijoj

Tačan odgovor: D

2. U svojim polaznim osnovama nominalizam je materijalistička koncepcija, a u spoznajnoj se teoriji temelji na senzualizmu, odnosno ekstremnom empirizmu. (1 bod)

- a) *Tačno*
- b) *Netačno*

Tačan odgovor: A

3. „Cilj opravdava sredstvo“ načelo je filozofa: \_\_\_\_\_ . (1 bod)

Tačan odgovor: Makijavelija

4. Riječ renesansa u prijevodu, znači \_\_\_\_\_ . (1 bod)

Tačan odgovor: preporod

<b>Nivo 2.</b>
----------------

1. Islamski mislilac koji je bio najveći komentator Aristotelove filozofije zvao se: (2 boda)

- a) *Ibd Rušd*
- b) *Al Farabi*
- c) *Ibn Sina*
- d) *Al Gazali*

Tačan odgovor: B

2. Islamski misticizam se naziva: (2 boda)

- a) *filozofija iluminacije*
- b) *filozofija nominalizma*
- c) *sofizam*
- d) *sufizam*

Tačan odgovor: D

3. Ontološki dokaz o egzistenciji Boga, u duhu ekstremnog realizma, izveo je: (2 boda)

- a) *Petar Abelard*
- b) *Toma Akvinski*
- c) *Anselmo Kenterberijski*
- d) *Duns Skot*

Tačan odgovor: C

4. Ko je tvorca skolastičkog sistema u islamskoj filozofiji ? (2 boda)

- a) *Ibn Rušd*
- b) *Al-Farabi*
- c) *Al-Gazali*
- d) *Ibn Sina*

Tačan odgovor: D

5. Giordano Bruno tvrdi da je čovjek – "homo faber" ili: (2 boda)

- a) *umno biće*
- b) *društveno biće*
- c) *religiozno biće*
- d) *čovjek radnik, gradi i određuje svoj život, sudbinu i sreću*

Tačan odgovor: D

**Nivo 3.**

**1. Prema razvoju srednjovjekovnog problema odnosa vjere i uma skolastika se dijeli na tri razdoblja: (3 boda)**

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_

**Tačan odgovor:** I - Rana skolastika (od 9. do kraja 12. stoljeća),  
II - Zrela skolastika (od 1200. do 1300. godine),  
III - Kasna - Raspad skolastike (od 1300. godine do renesanse)

**2. Objasni u čemu se sastoji problem univerzalija ! (3 boda)**

**Tačan odgovor:** Problem univerzalija se svodi na pitanje da li ono opće i univerzalno, tj. pojmovi (univerzalije) postoje prije postojanja stvari i kakav je njihov odnos prema stvarima, ili su nastale nakon pojave stvari kao riječi-imena. To je staro filozofsko pitanje odnosa općeg i pojedinačnog.

**Novovjekovna filozofija, Klasični njemački idealizam i Suvremena filozofija****Nivo 1.**

**1. Jedan od najpoznatijih stavova filozofa B. Spinoze bio je stav: „Cogito ergo sum“ (1 bod)**

- a) Tačno
- b) Netačno

**Tačan odgovor: B**

**2. U Lokovoj interpretaciji, pojmom „tabula rasa“ označavamo: \_\_\_\_\_ (1 bod)**

**Tačan odgovor:** Prazan neispisan list, prazna ploča

**3. "Priroda je vidljivi duh, a duh je nevidljiva priroda", stav kojim se izražava jedinstvo prirode i duha, izriče njemački filozof, G.V.F. Hegel (1 bod)**

- a) Tačno
- b) Netačno

**Tačan odgovor: A**

**4. Djela „Strah i drhtanje“, „Ili-ili“, „Bolest na smrt“ napisao je: \_\_\_\_\_ (1 bod)**

**Tačan odgovor:** Soren Kjerkegor

**5. Pisac poznatog filozofskog djela "Volja za moć" bio je Fridrih Niče. (1 bod)**

- a) Tačno
- b) Netačno

**Tačan odgovor: A**

**6. Kantovo učenje kojim je izvršio sinteza empirizma i racionalizma naziva se: \_\_\_\_\_ (1 bod)**

**Tačan odgovor:** kriticism

**7. Da li je tačno da najvažnije Spinzino djelo nosi naslov - "Etika" ? (1 bod)**

- a) Tačno
- b) Netačno

**Tačan odgovor: A**

**8. Idejni vođa prosvjetiteljstva u Francuskoj bio je Džon Lok ? (1 bod)**

- a) Tačno
- b) Netačno

**Tačan odgovor: B**

**Nivo 2.**

**1. Osnovna metoda koju Bejkn zagovara u svom učenju je metoda:** (2 boda)

- a) dedukcije
- b) sinteze
- c) analize
- d) indukcije

**Tačan odgovor: D**

**2. Svijet se sastoji od beskrajnog mnoštva duhovnih atoma ili \_\_\_\_\_ učio je njemački filozof Lajbnic.** (2 boda)

**Tačan odgovor: Monada**

**3. Tomas Hobs, ostaće poznat u historiji političke filozofije, kao autor teorije društvenog ugovora i izreke kao što je:** (2 boda)

- a) *Ljudski duh je tabula rasa*
- b) *Mislím, dakle jesam*
- c) *Čovjek je čovjeku vuk*
- d) *Priroda je Bog u stvarima*

**Tačan odgovor: C**

**4. Rene Dekart razlikuje dvije osnovne supstancije, a to su:** (2 boda)

- a) *misaona*
- b) *kozmička*
- c) *materijalna*
- d) *praktična*

**Tačan odgovor: A - C**

**5. Kantova „Kritika čistog uma“ odgovara na pitanje \_\_\_\_\_** (2 boda)

**Tačan odgovor: Šta mogu znati ?**

**6. Njemački idealistički filozof J. G. Fihte je smatrao da izbor filozofije zavisi od toga \_\_\_\_\_** (2 boda)

**Tačan odgovor: Kakav je ko čovjek.**

**7. Povežite učenje sa filozofom:** (2 boda)

- |                                    |                      |
|------------------------------------|----------------------|
| 1. <i>Subjektivni idealizam</i>    | a) <i>O.Kont</i>     |
| 2. <i>Fenomenologija</i>           | b) <i>Ž.P.Sartr</i>  |
| 3. <i>Kritička teorija društva</i> | c) <i>H. Markuze</i> |
| 4. <i>Egzistencijalizam</i>        | d) <i>E. Huserl</i>  |
| 5. <i>Pozitivizam</i>              |                      |

**Tačan odgovor: 2D - 3C - 4B - 5A**

**8. Prema S. Kjerkegoru, danskom filozofu, uzor (ideal) etičkog stila života bio je:** (2 boda)

- a) *Platon*
- b) *Sokrat*
- c) *Aristotel*
- d) *Pitagora*

**Tačan odgovor: B**

**9. Kada Hegel govori o trijadi: teza, antiteza i sinteza, o čemu on govori ?** (2 boda)

- a) *O metodici,*
- b) *O retorici,*
- c) *O dijalektici.*
- d) *O ontologiji*

**Tačan odgovor: C**

10. Kada je Volter pokliknuo "Uništite bestidnicu !" Na koga je on tada mislio?

- a) Na državu
- b) Na vlast
- c) Na crkvu
- d) Na politiku

Tačan odgovor: C

**Nivo 3.**

1. Objasni razliku između Dekartovog i Spinozinog učenja o supstanciji ? (3 boda)

---

---

---

**Tačan odgovor:** Dekartovo shvatanje supstancije je dualističko, on razlikuje protežnu i misaonu stvar, duh i tijelo, dok je Spinozino shvatanje supstancije monističko. Za Spinozu supstancija je nužno jedna, to je Bog ili priroda.

2. Povežite učenje ili metodu sa filozofom:

(3 boda)

- |                |              |
|----------------|--------------|
| 1. Indukcija   | a) Dž. Lok   |
| 2. naturalizam | b) F. Bekon  |
| 3. skepticizam | c) D. Hjum   |
| 4. liberalizam | d) R. Dekart |
| 5. dualizam    |              |
| 6. mističizam  |              |

Tačan odgovor: 1B – 3C – 4A – 5D

2. Kada se javlja filozofija egzistencija i šta je u središtu njenog interesa ?

(3 boda)

---

---

---

**Tačan odgovor:** Filozofija egzistencije se javila tridesetih godina 20.st. i jedna od najuticajnijih orijentacija savremene filozofije. Ona ponovo dovodi čovjeka u središte. Polazi od pojedinačne egzistencije i pojediničnog iskustva, ističe primat mogućnosti, a kao takva, mogućnost donosi nesigurnost. Ovaj pravac izražava stanje nesigurnosti, opasnosti i sumnje koja je svojstvena modernom čovjeku.

4. Objasni Marksov stav da je čovjek biće prakse !

(3 boda)

---

---

**Tačan odgovor:** Čovjek je po Marksu djelatno biće, biće prakse. Čovjek mijenja svijet i u tom procesu mijenja i samog sebe, razvija svoje tjelesne i duhovne sposobnosti. Praksa je svrsishodna djelatnost kojom se ostvaruje jedinstvo čovjeka i prirode.

## Filozofska misao u BiH

**Nivo 1.**

1. Da li je tačno da je u srednjovjekovnoj Bosni postojao neomanihejski univerzitet gdje se objašnjavalo nauku Crkve bosanske ?

(2 boda)

- a) Tačno
- b) Netačno

Tačan odgovor: A

**2. Prva djela moderne filozofske misli u BiH pisali su gimnazijski nastavnici krajem XIX i početkom XX stoljeća ?** (2 boda)

- a) *Tačno*
- b) *Netačno*

**Tačan odgovor: A**

**Nivo 2.**

**1. Koje učenje postaje osnova filozofije unutar Katoličke crkve u BiH od kraja XIX stoljeća?**

(3 boda)

- a) *Aristotelizam*
- b) *Tomizam*
- c) *Platonizam*
- d) *Deizam*

**Tačan odgovor: B**

**2. Navedi barem tri imena poznatih Bošnjaka koji su studirali i pisali u oblasti filozofije za vrijeme Osmanskog carstva ?** \_\_\_\_\_ (3 boda)

**Tačan odgovor:** Hasan Kjafi Pručak, Abdulah Bošnjak, Šejh Jujo ...

**Nivo 3.**

**1. Opiši neomanihejsko učenje Crkve bosanske ?**

(5 bodova)

---

---

---

**Tačan odgovor:** Neomanihejsko učenje je dualističko učenje koje polazi od shvatanja da postoje dva načela koja vladaju svijetom: jedno je načelo (princip) dobra, a drugo načelo je princip zla. Bog je oličenje dobra, a sotona je oličenje načela zla. Ovi principu su u borbi, a ljudi, da bi bili spašeni, moraju da vode umjeren i duhovan život, te da se odriču materijalnih dobara i zadovoljstava.

**2. Kada počinje intenzivni razvoj filozofske misli u BiH ?**

(5 bodova),

---

---

---

**Tačan odgovor:** Filozofska misao u BiH počinje se intenzivno i burno razvijati nakon Drugog svjetskog rata, osobito djelovanjem Katedre, a kasnije Odsjeka za Filozofiju i sociologiju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Aktivnost profesora ovog Odsjeka se bazirala na nastavi, pisanju i štampanju vlastitih filozofskih djela, te organizovanju prevođenja djela svjetske filozofske literature.